

Fremsat den 6. november 2024 af kirkeministeren (Morten Dahlin)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om trossamfund uden for folkekirken, lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v. og Valgmenighedsloven

(Afskaffelse af 3-årigt tilsyn med anerkendte trossamfund, decentralisering af præsteansættelser m.v. og administrative opgaver m.v. i folkekirken som følge af opgavebortfald)

§ 1

I lov nr. 1533 af 19. december 2017 om trossamfund uden for folkekirken, som ændret ved lov nr. 2390 af 14. december 2021, lov nr. 747 af 13. juni 2023 og lov nr. 1789 af 28. december 2023, foretages følgende ændringer:

1. § 20, stk. 2, ophæves.
Stk. 3 bliver herefter stk. 2.

2. I § 20, stk. 3, der bliver stk. 2, udgår »endvidere«.

§ 2.

I lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 864 af 25. juni 2013, som ændret ved lov nr. 2067 af 21. december 2020, foretages følgende ændringer:

1. I § 11, stk. 1, 1. pkt., § 11, stk. 1, 2. pkt., § 11, stk. 3, § 12, stk. 1, § 12, stk. 1, nr. 1, § 13 b, stk. 1, 1. pkt., og § 18, stk. 1, 2. pkt., indsættes efter »kirke«: »eller den, ministeren bemyndiger hertil,«.

2. Efter kapitel 9 indsættes:

»Kapitel 9 a

Klageadgang

§ 24 a. Kirkeministeren kan fastsætte regler om adgangen til at klage over afgørelser i ansættelses- og personalesager,

herunder om, at afgørelserne ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.«

§ 3

I Valgmenighedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 797 af 24. juni 2013, foretages følgende ændring:

1. I § 14, stk. 1, og § 17, stk. 1, ændres »ministeren for ligestilling og kirke« til: »biskoppen«.

§ 4

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2025.

Stk. 2. § 3 finder ikke anvendelse på ansøgninger indgivet før lovens ikrafttræden. For sådanne ansøgninger finder de hidtil gældende regler anvendelse.

§ 5

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men § 1 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets hovedpunkter
 - 2.1. Afskaffelse af 3-årigt tilsyn med anerkendte trossamfund
 - 2.1.1. Gældende ret
 - 2.1.2. By-, Land- og Kirkeministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.2. Decentralisering af præsteansættelser m.v. i folkekirken
 - 2.2.1. Gældende ret
 - 2.2.1.1. Ansættelse af præster i folkekirken
 - 2.2.1.2 Tjenesteboligpligten
 - 2.2.1.3. Valgmenighedspræster
 - 2.2.2. By-, Land- og Kirkeministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.
5. Administrative konsekvenser for borgerne
6. Klimamæssige konsekvenser
7. Forholdet til EU-retten
8. Hørte myndigheder og organisationer mv.
9. Sammenfattende skema

1. Indledning

Det fremgår af regeringens 2030-plan DK2030 – Danmark rustet til fremtiden, at regeringen i tillæg til de flerårige samarbejdsprogrammer med kommuner og regioner vil tage initiativ til et flerårigt arbejdsprogram på det statslige område, som har til formål at frigøre medarbejdernes tid, sikre bedre ressourceudnyttelse, understøtte opgavebortfald og begrænse statslig administration og bureaukrati.

Som led i det statslige arbejdsprogram er det besluttet, at samtlige ministerier skal bidrage med politisk prioriteret opgavebortfald. Lovforslaget er en del af udmøntningen af denne beslutning og følger således op på regeringens forslag til finanslov for 2025.

Formålet med lovforslaget er på den baggrund at sikre bedre ressourceudnyttelse og begrænse administrationen på By-, Land- og Kirkeministeriets område ved at skabe de lovgivningsmæssige rammer for decentralisering af sagsgange og afgørelser i forbindelse med præsteansættelser og administrative opgaver m.v. i folkekirken, herunder stadfæstelse af

valgmenighedspræster, og at afskaffe det 3-årige tilsyn med anerkendte trossamfund.

Det foreslås således, at biskoppen fremover varetager opgaven med stadfæstelse af valgmenighedspræster, og at kirkeministeren bemyndiges til at overlade sin kompetence til at ansætte præster i folkekirken og til at træffe afgørelser om tjenesteboliger for præster til en anden myndighed. Derudover foreslås indførelse af en bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om klageadgang for afgørelser inden for folkekirkens ansættelses- og personaleområde. Endelige foreslås afskaffelse af det 3-årige tilsyn med anerkendte trossamfund, der blev indført med vedtagelsen af trossamfundsloven i 2017.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Afskaffelse af 3-årigt tilsyn med anerkendte trossamfund

2.1.1. Gældende ret

Med vedtagelsen af lov om trossamfund uden for folkekirken (trossamfundsloven) i december 2017 blev der gen-

nemført en samlet lov om trossamfund uden for folkekirken. Trossamfundsloven trådte i kraft den 1. januar 2018. Der er på nuværende tidspunkt (pr. 19. august 2024) registreret 193 anerkendte trossamfund og 240 menigheder omfattet af et trossamfunds anerkendelse i Trossamfundsregistret.

Formålet med trossamfundsloven er at samle og tydeliggøre, hvilke rettigheder og pligter der gælder for de anerkendte trossamfund. Loven indeholder dels en samling og kodificering af den eksisterende praksis vedrørende anerkendelse af trossamfund og vielsesbemyndigelse til disse trossamfunds forkyndere og dels bestemmelser om et løbende tilsyn med de anerkendte trossamfunds vedtægter og økonomiske forhold. Herudover indeholder loven grundlæggende regler om, hvad der skal forstås ved trossamfund, og om nogle af de væsentligste konsekvenser af den kollektive religionsfrihed.

I trossamfundslovens § 7, stk. 1, lovfæstes betingelserne for, at et trossamfund kan registres som anerkendt trossamfund. Bestemmelsen indeholder i stk. 1 de to materielle betingelser for anerkendelse som er 1) trossamfundet skal have mindst 50 myndige medlemmer, der enten har fast bopæl i Danmark eller dansk indfødsret, og 2) trossamfundet må ikke opfordre til eller foretage noget, der strider mod bestemmelser i lov eller bestemmelser fastsat i medfør af lov.

Af trossamfundslovens § 7, stk. 2, fremgår, hvilke dokumenter og oplysninger der skal fremlægges i forbindelse med ansøgningen om anerkendelse. I forbindelse med ansøgning om anerkendelse skal trossamfundet således godtgøre, at trossamfundet har 50 myndige medlemmer, og at disse enten har fast bopæl i Danmark eller dansk indfødsret. Derudover skal trossamfundet indsende oplysninger om navn og hjemsted for trossamfundet, trossamfundets vedtægter, navn og adresse på den kontaktperson, der er ansvarlig i forhold til Trossamfundsregistret, en tekst, som udtrykker, beskriver eller henviser til trosgrundlaget eller læretraditionen i trossamfundets religion, dokumentation eller beskrivelse af trossamfundets centrale ritualer samt det seneste årsregnskab, som skal være revideret og give et retvisende billede af trossamfundets økonomiske forhold.

Samlet set bidrager disse oplysninger til at belyse, om der er tale om en sammenslutning, der opfylder betingelserne i lovens § 1 for at være et trossamfund, om trossamfundet har en vis fast struktur og stabilitet, samt om der i vedtægterne, trosgrundlaget eller ritualerne findes bestemmelser om religionsudøvelsen, der strider mod bestemmelser fastsat i lov eller i medfør af lov.

Trossamfundsloven pålægger de anerkendte trossamfund en række pligter, jf. § 20, stk. 1 og § 21, stk. 1. De anerkendte trossamfund er således forpligtet til at indberette ændrede forhold som eksempelvis medlemstal, ændrede vedtægtsforhold, samt væsentlige ændringer i trosgrundlag og centrale ritualer til Trossamfundsregistret. Endvidere skal de anerkendte trossamfund hvert år udarbejde og indsende et

årsregnskab til Trossamfundsregistret. Trossamfundet skal i årsregnskabet give en række oplysninger om donationer til trossamfundet. Donationsoplysningerne indberettes via en obligatorisk selvbetjeningsløsning i Trossamfundsregistret. Trossamfundets vedtægter, trosgrundlag, centrale ritualer og årsregnskab samt donationsoplysninger er offentligt tilgængelige på Trossamfundsregistrets hjemmeside. I praksis indberettes medlemstallet en gang årligt sammen med indberetning af årsregnskabet.

By-, Land- og Kirkeministeriet fører i dag et fast 3-årigt tilsyn, jf. lovens § 20, stk. 2. I medfør heraf indkalder ministeriet hvert tredje år oplysninger fra alle anerkendte trossamfund om, hvorvidt der er sket ændringer i trossamfundets stamoplysninger (navn, adresse, kontaktperson m.v.), vedtægter, trosgrundlag og ritualer. Tilsynet sikrer bl.a., at der er åbenhed og gennemsigtighed med de anerkendte trossamfunds organisation og økonomi, og at trossamfundene fortsat opfylder betingelserne for anerkendelse, herunder betingelsen om, at de skal overholde dansk lovgivning. I medfør af bemærkningerne, jf. Folketingstidende 2017-18, tillæg A, L 19 som fremsat, side 46, er det 3-årige tilsyn et supplement til den indberetningspligt, der beskrives i trossamfundslovens § 20, stk. 1, hvor det præciseres, at anerkendte trossamfund har pligt til at meddele oplysninger om ændringer i de forhold, der er anført i § 7, stk. 2, nr. 1-4, og om væsentlige ændringer i de forhold, der er anført i § 7, stk. 2, nr. 5 og 6. I den sammenhæng forstås væsentlige ændringer som betydningsmæssige eller indholdsmæssige ændringer, som forandrer trosgrundlaget eller læretraditionen i trossamfundets religion, eller som forandrer trossamfundets centrale ritualer. By-, Land- og Kirkeministeriet fører herudover et løbende tilsyn med alle trossamfundenes oplysninger i Trossamfundsregistret. Tilsynet indebærer bl.a., at det ved ændringer i vedtægter og ved væsentlige ændringer i trosgrundlag og centrale ritualer bliver påset, at trossamfundet fortsat opfylder kravet om at være et trossamfund, jf. trossamfundslovens § 1 og § 7, stk. 1. Ministeriet fører endvidere årligt tilsyn med, at årsregnskaber, donationsoplysninger og medlemstal indberettes til Trossamfundsregistret og med, at de opfylder de formelle krav. By-, Land- og Kirkeministeriets tilsyn omfatter ikke politimæssige undersøgelser af mistanke om lovovertrædelser.

Før vedtagelsen af trossamfundsloven blev der ikke ført et generelt tilsyn med trossamfundenes forhold, og der var ikke i praksis eksempler på, at et trossamfund havde fået tilbagekaldt sin godkendelse mod trossamfundets ønske.

By-, Land- og Kirkeministeriet har i medfør af § 20, stk. 2, gennemført tilsyn i 2023. Tilsynet resulterede ikke i tilbagekaldelser af anerkendelse for trossamfund og menigheder.

2.1.2. By-, Land- og Kirkeministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Det 3-årige tilsyn med anerkendte trossamfund blev indført med vedtagelsen af trossamfundsloven i 2017. Tilsynet består i, at ministeriet hvert tredje år anmoder alle anerken-

dte trossamfund om at oplyse, om der er sket ændringer i trossamfundenes grundlæggende oplysninger om bl.a. stamoplysninger (navn, adresse, kontaktperson m.v.), vedtægter, trosgrundlag og centrale ritualer. Tilsynet har foreløbig været gennemført én gang, uden at tilsynet har konstateret væsentlige mangler i trossamfundenes grundlæggende oplysninger. Tilsynet har således heller ikke givet anledning til at tilbagekalde en anerkendelse i henhold til trossamfundsloven.

Det er på baggrund af disse erfaringer By-, Land- og Kirkeministeriets vurdering, at det 3-årige tilsyns nytteværdi og effekt ikke står mål med den administrative byrde, som ordningen medfører for By-, Land- og Kirkeministeriet.

Med henblik på at sikre bedre ressourceudnyttelse og begrænse administrationen i sager vedrørende anerkendte trossamfund foreslår By-, Land- og Kirkeministeriet på den baggrund, at det 3-årige tilsyn med anerkendte trossamfund afskaffes. I lyset af erfaringerne fra det seneste 3-årige tilsyn, er det ministeriets vurdering, at den foreslåede afskaffelse af tilsynet ikke vil medføre en forringelse af data i Trossamfundsregistret.

Den foreslåede ordning vil medføre, at By-, Land- og Kirkeministeriet ikke længere fører et 3-årigt tilsyn med, om anerkendte trossamfund har vedligeholdt deres oplysninger i Trossamfundsregistret. Det bemærkes i den forbindelse, at trossamfundene fortsat vil være forpligtet til løbende at vedligeholde de pågældende oplysninger i Trossamfundsregistret, og at By-, Land- og Kirkeministeriet fortsat vil føre løbende tilsyn med alle oplysninger i Trossamfundsregistret. Det bemærkes endvidere, at ministeriet hvert år fører tilsyn med samtlige anerkendte trossamfunds og menigheders rettidige indberetninger af årsregnskaber (inkl. oplysninger om donationer), med om de anerkendte trossamfund opfylder kravet om mindst 50 myndige medlemmer, samt med at menigheder har mere end 1 medlem. Derudover foretager ministeriet et stikprøvebaseret tilsyn med et antal anerkendte trossamfund og menigheders årsregnskaber og oplysninger om donationer. Her føres tilsyn med, at de indberettede årsregnskaber opfylder formkravene om, at de skal være udarbejdet i overensstemmelse med reglerne i årsregnskabsloven, og at årsregnskaberne som minimum aflægges i overensstemmelse med regnskabsklasse A, samt at de indeholder fyldestgørende oplysninger om donationer.

Den foreslåede afskaffelse af det 3-årige tilsyn med anerkendte trossamfund afskærer ikke By-, Land- og Kirkeministeriet fra – som tilsynsmyndighed – at gribe ind i konkrete sager, hvor ministeriet bliver opmærksom på, at et anerkendt trossamfund muligvis ikke længere opfylder betingelserne for anerkendelse.

2.2. Decentralisering af præsteansættelser m.v. i folkekirken

2.2.1. Gældende ret

2.2.1.1. Ansættelse af præster i folkekirken

By-, Land- og Kirkeministeriet er ansættelsesmyndighed for folkekirkenes præster og provster. Dette indebærer, at ministeriet udøver de traditionelle arbejdsgiverbeføjelser med en række begrænsninger, der følger af lovgivning, praksis og delegation. Ansættelse sker efter indstilling fra de kirkelige myndigheder. Der er ca. 2.100 præstestillinger i folkekirken. Hovedparten af stillingerne er som tjenestemandsansatte sognepræster, mens de øvrige præster er ansat i henhold til Finansministeriets overenskomst for akademikere i staten.

De grundlæggende regler for ansættelse af tjenestemænd fremgår af § 3, stk. 1, i lov om tjenestemænd (herefter tjenestemandsløven). Heraf fremgår, at udnævnelser foretages af kongen eller af vedkommende minister. Ifølge § 3, stk. 3, kan vedkommende minister ved bekendtgørelse helt eller delvist overlade sin udnævnelsekompetence til andre.

De generelle regler om fremgangsmåden ved ansættelse i præstestillinger fremgår af kapitel 2 (§§ 8-13 b) i lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v. (herefter ansættelsesloven), og proceduren er endvidere udmøntet i bekendtgørelse nr. 1315 af 21. november 2013 om menighedsråds medvirken ved ansættelse i præste- og provstestillinger m.m., samt i cirkulære nr. 9656 af 21. november 2013 om opslag, besættelse af og ansættelse i præste- og provstestillinger, forberedelse af sager om ansættelse og udfærdigelse af ansættelsesbevis.

Regler om fremgangsmåden ved ansættelse af provster fremgår af ansættelseslovens kapitel 3 (§§ 13-14 f), bekendtgørelse nr. 1315 af 21. november 2013 om menighedsråds medvirken ved ansættelse i præste- og provstestillinger m.m. og bekendtgørelse nr. 1314 af 21. november 2013 om stiftsråds og provstiudvalgs medvirken ved ansættelse i provstestillinger m.m. Provster ansættes som kongeligt udnævnte tjenestemænd, jf. ansættelseslovens § 14 d.

Ministeriet har delegeret kompetencen til biskopperne for så vidt angår ansættelse af præster i stillinger op til et års varighed på overenskomstvilkår, jf. § 11, stk. 3, i cirkulære nr. 9656 af 21. november 2013 om opslag, besættelse af og ansættelse i præste- og provstestillinger, forberedelse af sager om ansættelse og udfærdigelse af ansættelsesbevis.

Menighedsrådet medvirker ved ansættelse i stillinger som sognepræst, jf. ansættelseslovens § 8, stk. 1, og menighedsrådene har efter rådgivning fra biskoppen indflydelse på, hvem der skal ansættes som sognets eller sognenes præst, da ministeren ikke kan ansætte en ansøger, som ikke er omfattet af menighedsrådets indstilling, jf. ansættelseslovens § 11, stk. 1, 1. pkt.

En af biskoppernes centrale opgaver er, på ministeriets vegne, at fungere som overordnet ansættelses- og personaleforvaltende myndighed for de provster og præster, som er ansat inden for stiftet. Biskoppen har såvel det gejstlige som det mere traditionelle arbejdsgivertilsyn med præsterne, ligesom

væsentlige dele af ansættelsesmyndighedens øvrige opgaver varetages af biskoppen.

Biskoppens kompetence over for præster og provster udspringer bl.a. af den stadig gældende bestemmelse i Danske Lov 2-17-1, hvorefter biskoppen ”skal have alle Provster, Præster [...] under sig, og holde dem til at gøre deres Embede og see til, at alting gaar skikkeligen og ret til”.

Derudover har ministeriet bl.a. ved cirkulæreskrivelse nr. 10913 af 15. marts 2005 om visse ændringer af administrationen af præsters løn- og ansættelsesvilkår delegeret en række arbejdsgiverkompetencer for så vidt angår præster og provster til biskopperne, herunder blandt andet kompetencen til at behandle og afgøre visse sager om tjenesteforseelser og i den forbindelse adgangen til at tildele visse tjenstlige sanktioner.

Biskoppen varetager på den baggrund og inden for disse rammer arbejdsgiverbeføjelser over for stiftets præster og provster på bemyndigelse af By-, Land- og Kirkeministeriet, og biskoppen udøver således i vidt omfang ledelsesretten på By-, Land- og Kirkeministeriets vegne med henblik på at sikre, at stiftets præster og provster overholder de sædvanlige tjenstemandspligter som arbejdspligt, lydighedspligt, loyalitetspligt og tavshedspligt.

Biskoppen bistås af den stedlige stiftsadministration, bl.a. i forbindelse med ansættelse af overenskomstansatte præster op til et års varighed, ordination og tildeling af kollats, personaleadministrative sager, herunder bl.a. sager vedrørende løn, fastsættelse af tjensteboligbidrag, studieorlov, godtgørelser og arbejdstid, disciplinærsager, sager vedrørende sygdom og i sager om aktindsigt i enkeltpersoners sager om ansættelse som præst eller provst i folkekirken. Stiftsadministrationen er fællesbetegnelse for de administrative funktioner, der inden for hvert stift skal varetages for stiftsøvrigheden, dvs. for biskoppen og stiftamtmanden i forening, og for biskoppen.

By-, Land- og Kirkeministeriet udøver på den baggrund i praksis en del af sin arbejdsgiverbeføjelse gennem bl.a. biskopperne og de 10 stiftsadministrationer. I sager om ansættelses- og personaleadministration af folkekirkens præster og provster består der et almindeligt forvaltningsretligt over-/underordningsforhold mellem By-, Land- og Kirkeministeriet og biskopperne/stiftsadministrationerne. Biskoppernes afgørelser i konkrete sager kan i kraft heraf påklages til ministeriet, medmindre klageadgangen er afskåret ved lov eller med hjemmel i lov.

By-, Land- og Kirkeministeriets klagesager på dette område vedrører typisk bl.a. klager over afgørelser om tjenesteforseelser, afgørelser om diskretionære ansættelsesretlige reaktioner og sager om disciplinære ansættelsesretlige sanktioner, afgørelser i sager om løn- og godtgørelsesforhold, klager over fastsættelse af tjensteboligbidrag og klager over afslag på oprykning til højere løngruppe. I forhold til klager over fastsættelse af tjensteboligbidrag er der i cirkulære nr. 55

af 26. juni 2012 om tjenstebolig for folkekirkens præster (herefter tjensteboligcirkulæret) fastsat en klagefrist på 4 uger og en procedure for indbringelse af klager til ministeriet. Herudover modtager By-, Land- og Kirkeministeriet klager over en række andre meget forskelligartede forhold med relation til præsters og provsters tjeneste. By-, Land- og Kirkeministeriet træffer endvidere afgørelse i sager, der skønnes at burde medføre afskedigelse (uansøgt afsked) både for så vidt angår tjenstemandsansatte og overenskomstansatte præster.

2.2.1.2. Tjensteboligpligten

Særlige præsteboliger eller præstegårde med særlige tjenstlige og økonomiske rettigheder og pligter kendes helt tilbage fra reformationen. I dag anses det stadig for en vigtig forudsætning i folkekirkens struktur, at sognepræsten har pligt til at bo i sit sogn.

Generelle regler om tjenstebolig findes bl.a. i tjenstemandslovens § 14, stk. 1, hvoraf det følger, at såfremt det af hensyn til udførelsen af tjenstpligterne er skønnet nødvendigt at knytte tjenstebolig til stillingen, forpligtes tjenstemanden til at bebo denne, så længe stillingen beklædes og til derefter at fraflytte den.

Desuden fastsætter overenskomsten for akademikere i staten i § 25, at hvis der til en stilling er knyttet funktionærbolig, som det af tjenstlige grunde er nødvendigt, at den ansatte bor i, er den pågældende forpligtet til at flytte ind i boligen. Bestemmelsen fastsætter desuden, at lejevilkårene følger de regler, der gælder for statens tjenstemænd.

Endvidere følger det af ansættelseslovens § 18, stk. 1, 1. pkt., at der til stillinger som sognepræst knyttes en tjenstebolig.

Tjensteboligpligten medfører, at sognepræsten bor i det pastorat, den pågældende er udnævnt til at betjene.

Kirkeministerien kan i medfør af ansættelseslovens § 18, stk. 1, 2. pkt., undtage fra tjensteboligpligten.

I tjensteboligcirkulæret er fastsat en række bestemmelser vedrørende tjensteboligpligten, herunder mulighed for at undtage herfra. Undtagelse fra tjensteboligpligten kan ske i form af, at ministeriet helt ophæver boligpligten for den pågældende stilling, jf. tjensteboligcirkulærets § 4, stk. 1, 1. pkt., såfremt det vurderes, at der ikke længere er tjenstlige grunde, der nødvendiggør tjensteboligpligt.

Desuden er der i tjensteboligcirkulærets § 4, stk. 2-5, angivet en række situationer, hvorefter biskoppen ud fra hensyn til den aktuelle stillingsindehaver kan meddele dispensation fra tjensteboligpligten, fx i forbindelse af fratreden af stillingen, pensionering, eller hvis sognepræsten er gift med en anden præst med tjensteboligpligt.

Det følger endvidere af tjensteboligcirkulærets § 4, stk. 7, at såfremt et forhold ikke er omfattet af stk. 2-5, kan

kirkeministeren af sociale eller helbredsmæssige grunde i særlige tilfælde dispensere fra en bestående boligligt efter ansøgning fra sognepræsten. Forinden der træffes afgørelse, gives menighedsråd, provst og biskop lejlighed til at udtale sig. Ministeren sørger desuden for at give fornøden orientering om udfaldet af sagen.

2.2.1.3. Valgmenighedspræster

En valgmenighed er en menighed inden for folkekirken, der har samme læremæssige grundlag som den øvrige del af folkekirken. Der findes i dag ca. 40 valgmenigheder. Medlemmer af valgmenigheder betaler ikke kirkeskat, men skal til gengæld selv betale menighedens udgifter. Valgmenigheden og dens præst er ligesom sognemenigheder under tilsyn af en provst og en biskop, men i øvrigt har en valgmenighed en mere fri og selvstændig stilling. En valgmenighed kan eksempelvis selv bestemme, hvem den vil have som medlemmer, og en valgmenighed er økonomisk og administrativt uafhængig af den øvrige del af folkekirken.

Retningslinjerne for at oprette og drive en valgmenighed er reguleret i Valgmenighedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 797 af 24. juni 2013.

Det følger af Valgmenighedslovens § 1, stk. 1, at medlemmer af folkekirken, der ønsker at danne en særlig menighed inden for folkekirken med en af dem valgt person som præst, på nærmere angivne betingelser, har ret til at få denne valgmenighed anerkendt som led i folkekirken. Anerkendelse af en valgmenighed meddeles af kirkeministeren, jf. Valgmenighedslovens § 1, stk. 2.

Ansøgning om anerkendelse af en valgmenighed og stadfæstelse af dennes præst, skal underskrives af 50 personer, der har valgt til menighedsråd, jf. Valgmenighedslovens § 2, stk. 1. Ansøgningen skal vedlægges erklæring fra en person, der opfylder betingelserne for ansættelse som præst i folkekirken, om, at vedkommende er villig til at modtage stadfæstelse som præst for valgmenigheden. Ansættelse som præst for valgmenigheden kan kombineres med ansættelse som præst i folkekirken under forudsætning af, at valgmenigheden er hjemmehørende i et andet provsti end sognemenigheden, jf. Valgmenighedslovens § 2, stk. 2.

By-, Land- og Kirkeministeriet er ikke ansættelsesmyndighed for valgmenighedspræster, men valgmenighedens valg af præst skal stadfæstes af kirkeministeren, jf. Valgmenighedslovens § 14, stk. 1. Kirkeministeren overtog kompetencen til at stadfæste valgmenighedspræster fra kongen ved en ændring af Valgmenighedsloven i 1972, jf. Folketingstidende 1971-72, tillæg A, spalte 2702. Kompetencen til at stadfæste er dog internt delegeret, således at afgørelsen træffes af akademisk personale og kvalitetssikres i to personadskilte forretningsgange i By-, Land- og Kirkeministeriet. Det er en forudsætning for stadfæstelsen, at den pågældende opfylder betingelserne for ansættelse som præst i folkekirken, jf. Valgmenighedslovens § 14, stk. 2. Herudover kan kirkeministeren, jf. Valgmenighedslovens § 17, stk. 1, efter

ansøgning fra valgmenighedens bestyrelse og præst stadfæste en person som medhjælper hos valgmenighedens præst, såfremt vedkommende opfylder kravene efter lovens § 14, stk. 2.

Det fremgår af ansættelseslovens § 3, stk. 2, jf. § 14, stk. 2, i Valgmenighedsloven, at personer, der ikke er cand.theol., kan stadfæstes som præst for en valgmenighed, såfremt det vedtages på et menighedsmøde (generalforsamling) i valgmenigheden med et flertal på 2/3 af de afgivne stemmer. Det er en forudsætning, at ansættelsen tiltrædes af biskoppen.

Hvis ansøger opfylder betingelserne for ansættelse som præst i folkekirken, jf. Valgmenighedslovens § 14, stk. 2, skal der foruden valgmenighedens indstilling, villighedserklæring samt eksamenspapirer fra ansøger og referat fra mødet, hvor beslutningen blev truffet, også indsendes en påtegnet børneattest fra Rigspolitiet og biskoppens tiltrædelse af ansættelsen.

By-, Land- og Kirkeministeriet modtager årligt 6-8 ansøgninger om stadfæstelse af valgmenighedspræster og medhjælpere.

Den, der er stadfæstet som præst for en valgmenighed, skal modtage præstevielser, såfremt vedkommende ikke allerede er præsteviet, og have kollats af stiftets biskop, jf. Valgmenighedslovens § 15. Tilsvarende gælder for en medhjælper for valgmenighedspræsten, jf. lovens § 17, stk. 2.

Inden valgmenighedens præst tiltræder, skal vedkommende skriftligt erklære samvittighedsfuldt at ville efterkomme de regler, der gælder for folkekirken, og de regler, der særligt gælder for valgmenigheder, jf. Valgmenighedslovens § 16. Tilsvarende gælder for en medhjælper for valgmenighedspræsten, jf. lovens § 17, stk. 2.

Valgmenighedens præster er ikke tjenestemænd og er derfor ikke undergivet tjenestemandsløvgivningens bestemmelser om ansættelse, afskedigelse, disciplinærfølgning eller pension. De er heller ikke undergivet den særlige gejstlige retspleje, idet loven om domstolsbehandling af gejstlige læresager alene finder anvendelse på tjenestemandsansatte præster, provster og biskopper, jf. herved § 1 i lov om domstolsbehandling af gejstlige læresager (lovbekendtgørelse nr. 5 af 3. januar 2007).

Hvis en valgmenighedspræst dør eller fratræder sin stilling, skal valgmenighedens bestyrelse omgående gennem provsten og biskoppen afgive indberetning herom til ministeriet, jf. Valgmenighedslovens § 18, stk. 1. By-, Land- og Kirkeministeriet tilbagekalder herefter stadfæstelsen med virkning fra valgmenighedspræstens fratrædelsestidspunkt. Ønskes valgmenighedens anerkendelse opretholdt, skal bestyrelsen snarest muligt tage skridt til, at den ledige præstestilling besættes på ny, jf. Valgmenighedslovens § 18, stk. 2. Efter bestyrelsens indstilling kan præstegeringen under ledighed i præstestillingen med biskoppens tilladelse udføres af en præst i folkekirken eller en anden, der er præsteviet i folkekirken, jf. Valgmenighedslovens § 18, stk. 3.

Hvis valgmenighedens anerkendelse tilbagekaldelse, tilbagekaldes tillige præstens stadfæstelse, jf. Valgmenighedslovens § 18, stk. 4.

2.2.2. By-, Land- og Kirkeministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

I dag indtager biskoppen og stiftsadministrationerne en central rolle i forbindelse med ansættelse af præster i folkekirken. Biskoppen har såvel det gejstlige som det mere traditionelle arbejdsgivertilsyn med præsterne, ligesom væsentlige dele af den ansættelses- og personaleforvaltende myndigheds øvrige opgaver varetages af biskoppen.

I forhold til valgmenighedspræster er det en forudsætning, at ansættelsen af en valgmenighedspræst og dennes medhjælper tiltrædes af biskoppen, og valgmenighedspræsten er i sit virke under gejstligt tilsyn af en provst og en biskop. Biskoppen har dog ikke det traditionelle arbejdsgivertilsyn med valgmenighedspræsterne.

Med henblik på at sikre en bedre ressourceudnyttelse og begrænse administrationen og bureaukratiet i sager om ansættelse af præster i folkekirken og stadfæstelse af valgmenighedspræster og deres medhjælper, foreslår By-, Land- og Kirkeministeriet, at den stedlige biskop får kompetence til at stadfæste valgmenighedspræster og deres medhjælper. By-, Land- og Kirkeministeriet foreslår endvidere indførelse af en række bemyndigelser, der gør det muligt at delegerer kompetencen til at ansætte præster i folkekirken til biskopperne. Muligheden for delegation af ansættelseskompetence omfatter ikke regler om ansættelse af provster, og heller ikke regler om ansættelse af biskopper.

Det følger af de almindelige forvaltningsretlige grundsætninger, at delegation til en underordnet myndighed kan ske uden særskilt lovhjemmel, hvis 1) den, der delegeres til, indgår i det almindelige administrative hierarki, og ministeren dermed har sædvanlige styringsbeføjelser, 2) den, der delegeres til besidder de nødvendige kvalifikationer og ressourcer til at kunne udføre opgaven, og 3) delegationen er nødvendig af praktiske eller arbejdsmæssige grunde.

I sager om ansættelses- og personaleadministration af folkekirken præster og provster består der et almindeligt forvaltningsretligt over-/underordningsforhold mellem By-, Land- og Kirkeministeriet og biskopperne/stiftsadministrationerne. Der består ikke et almindeligt over- og underordningsforhold mellem ministeriet og menighedsrådene.

Det er på den baggrund By-, Land- og Kirkeministeriets vurdering, at der i forhold til forslaget om delegation af kompetencen til at ansætte præster i folkekirken af ordensmæssige hensyn og for at sikre tydelig regulering er behov for som supplement til tjenstemandslovens § 3, stk. 3, at indsætte lovhjemmel i ansættelsesloven til delegation af kompetencen. Ministeriet har herved også lagt vægt på, at det er en væsentlig forudsætning, at den myndighed, der får delegeret ansættelseskompetencen, er forpligtet til at følge den procedure, der fremgår af ansættelsesloven, herunder fx

i relation til inddragelse af menighedsrådene i ansættelsesprocessen.

Forslagene har herefter til formål at skabe tydelige retlige rammer for en decentralisering af kompetencen til at ansætte præster i folkekirken og stadfæste valgmenighedspræster og deres medhjælper med henblik på, at biskopperne fremover får kompetencen hertil. Det er By-, Land- og Kirkeministeriets vurdering, at de foreslåede bestemmelser er en naturlig tilføjelse til biskoppernes og stiftsadministrationernes nuværende opgaver som ansættelses- og personaleforvaltende myndigheder på vegne af ministeriet. De foreslåede ændringer vedrørende præsteansættelser har alene til formål at skabe tydelige retlige rammer for en delegation af kompetencen til at ansætte præster i folkekirken og foretage stadfæstelse af valgmenighedspræster og deres medhjælper og indebærer ikke i øvrigt ændringer i forhold til de betingelser, der skal være opfyldt i forbindelse med henholdsvis ansættelsen og stadfæstelsen, herunder den dokumentation, der skal vedlægges en ansøgning.

I forlængelse heraf og som naturlig konsekvens af, at biskopperne (og de 10 stiftsadministrationer) i forhold til præster og provster allerede i dag i praksis fungerer som personaleadministrerende myndighed på vegne af By-, Land- og Kirkeministeriet, foreslår ministeriet endvidere en klar hjemmel, som gør det muligt for ministeriet at delegerer afgørelseskompetencen i sager vedrørende dispensation fra eller ophævelse af tjensteboligpligten til stiftsadministrationerne. Ministeriet bemærker hertil, at en beslutning om ophævelse af tjensteboligpligten kan være en indgribende beslutning, fordi det typisk medfører afhændelse af tjensteboligen, og dermed også får betydning for efterfølgende præsteansættelser. Derfor er det ministeriets vurdering, at delegationen af kompetencen kræver klar lovhjemmel. Det forudsættes, at behandlingen af disse sager efter delegation vil ske i overensstemmelse med den praksis, der hidtil er fulgt af ministeriet.

By-, Land- og Kirkeministeriet foreslår endvidere en hjemmel, som gør det muligt at fastsætte regler om klageadgang i ansættelses- og personalsager. Regler om klageadgang vil således kunne omfatte afgørelser i ansættelses- og personalsager, uanset om den pågældende afgørelse er truffet med hjemmel i ansættelsesloven, den almindelige ledelsesret eller på baggrund af DL 2-17-1.

Det er By-, Land- og Kirkeministeriets vurdering, at den eksisterende generelle klagemulighed til By-, Land- og Kirkeministeriet i ansættelses- og personalsager er u hensigtsmæssig. By-, Land- og Kirkeministeriet lægger herved vægt på, at afgørelserne i disse sager ofte beror på skønsmæssige overvejelser af en sådan karakter, at ministeriets grundlag for at foretage en materiel prøvelse i sagerne reelt ofte er begrænsede. Hertil kommer, at biskopperne og stiftsadministrationerne i hvert stift i mange sammenhænge allerede fungerer som den praktiske personalemyndighed for præster og provster.

By-, Land- og Kirkeministeriet forventer, at der med hjemmel i den foreslåede bestemmelse vil blive fastsat bestemmelser, der dels afskærer klageadgangen til ministeriet over visse afgørelser inden for det ansættelsesretlige og personaleretlige område, herunder om fx kørselsgodtgørelse, visse disciplinære reaktioner og aflysning af ordinationer, dels regler om klagefrist for de sager, som fortsat kan påklages til By-, Land- og Kirkeministeriet. Forslaget skal ses i lyset af et ønske om at opnå rationaliseringer og effektiviseringer, således at ministeriets virksomhed fokuseres mod strategisk udvikling og overordnet styring og kontrol inden for det personalemæssige område, samt som en naturlig konsekvens af, at flere opgaver på personalområdet løbende er blevet delegeret fra By-, Land- og Kirkeministeriet til biskopperne og stiftsadministrationerne. Forslaget skal derfor medvirke til, at ressourceanvendelsen i By-, Land- og Kirkeministeriet optimeres og fokuseres på ministeriets kerneopgaver, uden at der samtidig hermed sker en svækkelse af præsters eller provsters retssikkerhed, idet der i de 10 stiftsadministrationer er den nødvendige faglige, herunder juridiske, ekspertise til rådighed for behandlingen af ansættelses- og personale-sager.

Den foreslåede mulighed for, at ministeren vil kunne fastsætte nærmere regler om adgangen til at klage over afgørelserne, afskærer ikke By-, Land- og Kirkeministeriet fra egen drift – som tilsynsmyndighed – at gå ind i konkrete sager for nærmere at undersøge, om en biskop har truffet en forkert afgørelse eller begået grovere sagsbehandlingsfejl i forbindelse med behandlingen af en konkret sag.

Derudover vil biskoppens (endelige) afgørelse kunne indbringes for Folketingets Ombudsmand efter de almindelige regler herom, ligesom parten efter de almindelige regler om domstolsprøvelse af forvaltningsakter, jf. grundlovens § 63, vil kunne indbringe afgørelsen for domstolene.

Det forventes, at de foreslåede bemyndigelsehjemler i ansættelsesloven vil blive udmøntet ved bekendtgørelse.

Forslagene er en opfølgning på regeringens forslag til finanslov for 2025.

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget er en opfølgning på regeringens forslag til finanslov for 2025 og indeholder økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige.

Lovforslagets bestemmelser, herunder udnyttelse af bemyn-

digelserne i lovforslagets § 2 til at delegere en række administrative opgaver i relation til præsteansættelser, forventes at medføre økonomiske konsekvenser i form af en reduktion på 1,3 årsværk og en anslået mindredgift for staten på op til 0,8 mio. kr. fra 2025 og frem.

Lovforslaget vurderes herudover ikke at have økonomiske konsekvenser eller implementeringskonsekvenser for stat, kommuner eller regioner men kan have implementeringskonsekvenser for folkekirken.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne, men udnyttelse af bemyndigelsen i lovforslagets § 2, nr. 2, til at fastsætte regler om klageadgang kan få administrative konsekvenser for borgerne.

6. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen klimamæssige konsekvenser.

7. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen natur- eller miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 2. september 2024 til den 30. september 2024 (28 dage) været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Akademikerne, alle anerkendte trossamfund og menigheder, alle biskopper, alle menighedsråd, alle provstiuvalg, alle valgmenigheder, alle stiftsadministrationer, Danmarks Provsteforening, Dansk Muslimsk Union, Danske Kirkers Råd, Den Danske Præsteforening, Evangelisk Luthersk Mission, FLC, Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder, FrikirkeNet, Grønlands Selvstyre, Indre Mission, Landsforeningen af Menighedsråd og Luthersk Mission.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindredgifter (hvis ja, angiv omfang/hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Lovforslaget, herunder udmøntningen af lovforslagets bemyndigelser, vil medføre en reduktion på 1,3 årsværk og et mindreforbrug for staten på op til 0,8 mio. kr. fra 2025 og frem.	Ingen

Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet m.v.	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering (der i relevant omfang også gælder ved implementering af ikke-erhvervsrettet EU-regulering) (sæt X)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det fremgår af § 20, stk. 1, i lov om trossamfund uden for folkekirken (herefter trossamfundsloven), at et anerkendt trossamfund skal meddele oplysninger til Trossamfundsregistret om ændringer i de forhold, der er anført i § 7, stk. 2, nr. 1-4, og om væsentlige ændringer i de forhold, der er anført i § 7, stk. 2, nr. 5 og 6. Bestemmelsen angiver kravet om, at et anerkendt trossamfund skal meddele oplysninger til Trossamfundsregistret om ændringer vedrørende navn og hjemsted for trossamfundet, antal myndige medlemmer af trossamfundet, trossamfundets vedtægter og navn og adresse på den kontaktperson, der er ansvarlig i forhold til Trossamfundsregistret. Derudover skal trossamfundet meddele oplysninger om væsentlige ændringer i den tekst, som udtrykker, beskriver eller henviser til trosgrundlaget eller læretraditionen i trossamfundets religion og trossamfundets centrale ritualer. Væsentlige ændringer vil fx være betydningsmæssige eller indholdsmæssige ændringer, som forandrer trosgrundlaget eller læretraditionen i trossamfundets religion, eller som forandrer trossamfundets centrale ritualer. I praksis indberettes medlemstallet en gang årligt sammen med indberetning af årsregnskabet, jf. trossamfundslovens § 21, stk. 1.

Det fremgår endvidere af § 20, stk. 2, i trossamfundsloven, at Kirkeministeriet hvert tredje år indkalder oplysninger fra

alle anerkendte trossamfund om, hvorvidt der er sket ændringer i de forhold, der er anført i § 7, stk. 2, nr. 1-6. Trossamfundslovens § 7, stk. 2, nr. 1-6, vedrører oplysninger om navn og hjemsted for trossamfundet, antal myndige medlemmer af trossamfundet, trossamfundets vedtægter, navn og adresse på den kontaktperson, der er ansvarlig i forhold til Trossamfundsregistret, en tekst, som udtrykker, beskriver eller henviser til trosgrundlaget eller læretraditionen i trossamfundets religion og dokumentation for eller beskrivelse af trossamfundets centrale ritualer.

Det foreslås, at § 20, stk. 2, ophæves.

Den foreslåede bestemmelse vil medføre, at By-, Land- og Kirkeministeriet ikke længere vil skulle føre et 3-årigt tilsyn med, om anerkendte trossamfund har indberettet de oplysninger til Trossamfundsregistret, som de er forpligtet til i medfør af trossamfundslovens § 20, stk. 1. I praksis indberettes medlemstallet som nævnt en gang årligt, og By-, Land- og Kirkeministeriet fører derfor fortsat tilsyn med disse oplysninger hvert år.

Trossamfundene vil fortsat være forpligtet til at løbende indberette ændringer i de pågældende oplysninger til Trossamfundsregistret.

Den foreslåede afskaffelse af det treårige tilsyn vil ikke ændre på By-, Land- og Kirkeministeriets løbende tilsyn med alle oplysninger i Trossamfundsregistret, herunder det årlige tilsyn med trossamfundenes årlige indberetninger af oplysninger om medlemstal, årsregnskaber og donationsoplysninger. Den foreslåede afskaffelse af det 3-årige tilsyn med anerkendte trossamfund vil derudover ikke afskære

By-, Land- og Kirkeministeriet for – som tilsynsmyndighed – at gribe ind i konkrete sager, hvor ministeriet bliver opmærksom på, at et anerkendt trossamfund muligvis ikke længere opfylder betingelserne for anerkendelse.

Til nr. 2

Det fremgår af trossamfundslovens § 20, stk. 3, at skønnes det nødvendigt, kan Kirkeministeriet endvidere ved besøg hos trossamfund anmode om at få forelagt en fortegnelse over et trossamfunds myndige medlemmer.

Det foreslås, at »endvidere« udgår af § 20, stk. 3, der bliver stk. 2.

Forslaget er en sproglig konsekvens af lovforslagets § 1, nr. 1, der ophæver § 20, stk. 2. Forslaget ændrer ikke i øvrigt bestemmelsens indhold, og By-, Land- og Kirkeministeriet vil herefter fortsat, hvis det skønnes nødvendigt, ved besøg hos trossamfund kunne anmode om at få forelagt en fortegnelse over et trossamfunds myndige medlemmer.

Til § 2

Til nr. 1

De generelle regler om fremgangsmåden ved ansættelse i præstestillinger fremgår af kapitel 2 (§§ 8-13 b) i lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v. (herefter ansættelsesloven), og proceduren er endvidere udmøntet i bekendtgørelse nr. 1315 af 21. november 2013 om menighedsråds medvirken ved ansættelse i præste- og provstestillinger m.m., samt i cirkulære nr. 9656 af 21. november 2013 om opslag, besættelse af og ansættelse i præste- og provstestillinger, forberedelse af sager om ansættelse og udfærdigelse af ansættelsesbevis.

By-, Land- og Kirkeministeriet er ansættelsesmyndighed for folkekirkens præster og provster. Dette indebærer, at ministeriet udøver de traditionelle arbejdsgiverbeføjelser med en række begrænsninger, der følger af lovgivning, praksis og delegation. Ansættelse sker efter indstilling fra de stedlige kirkelige myndigheder.

Menighedsrådet medvirker ved ansættelse i stillinger som sognepræst, jf. ansættelseslovens § 8, stk. 1, og det er i vidt omfang menighedsrådene, der efter rådgivning fra biskoppen har indflydelse på, hvem der skal ansættes som sognets eller sognenes præst. Kirkeministeren kan ikke ansætte en ansøger, som ikke er omfattet af menighedsrådets indstilling, jf. ansættelseslovens § 11, stk. 1, 1. pkt.

Det fremgår af § 11, stk. 1, 2. pkt., at såfremt særlige omstændigheder foreligger, kan kirkeministeren bestemme, at genopslag af stillingen skal foretages og fornyet indstilling finde sted. Beslutning om genopslag foretages som udgangspunkt, inden menighedsrådet påbegynder sin afstemning om indstillingen, men der kan være situationer, hvor der efter afstemningsproceduren viser sig behov for at undersøge mulighederne for at tiltrække yderligere ansøgere.

I ansættelseslovens § 11, stk. 3, er en særlig bestemmelse om mindretalsbeskyttelse, hvorefter kirkeministeren ved ansættelse i pastorater med flere præstestillinger skal tage hensyn til teologisk retningsbestemte mindretal i pastoratet.

Ansættelseslovens § 12, stk. 1, indeholder en såkaldt kåringsbestemmelse, hvorefter en person, der ikke opfylder betingelser for ansættelse, med biskoppens tilladelse kan ansættes efter en nærmere beskrevet kåringsprocedure. Det følger således af § 12, stk. 1, at hvis et pastorats menighedsråd skønner, at der i pastoratet er et udbredt ønske om, at en bestemt person ansættes i en ledig stilling i pastoratet, eller såfremt 20 pct. af de stemmeberettigede medlemmer af folkekirken i pastoratet ansøger om ansættelse af en bestemt person i stillingen, kan kirkeministeren uanset bestemmelsen i § 11 imødekomme ønsket, hvis 1) ansøgning herom er ministeren i hænde senest 14 dage efter ansøgningsfristens udløb og 2) der ved afstemning på et efterfølgende menighedsmøde for hele pastoratet afgives $\frac{2}{3}$ af stemmerne for ansættelse af den pågældende.

Bestemmelsen forpligter ikke kirkeministeren til at udnævne en person, selvom bestemmelsens krav er opfyldt.

Ansatte præster har mulighed for indbyrdes at bytte stilling. Stillingsbytte kræver ikke stillingsopslag, men skal i dag godkendes af kirkeministeren, jf. ansættelseslovens § 13 b, stk. 1, 1. pkt., hvorefter ministeren uanset bestemmelserne i §§ 8-13 a kan godkende, at to præster, der begge har været ansat uafbrudt i deres embeder i mere end 6 år, indtræder i hinandens embeder varigt eller for en periode på mindst 1 år.

Generelle regler om tjenestebolig findes i tjenestemandslovens § 14, stk. 1, og i overenskomsten for akademikere i staten § 25. Som supplement hertil følger det af ansættelseslovens § 18, stk. 1, 1. pkt., at der til stillinger som sognepræst knyttes en tjenestebolig. Ved tjenestebolig forstås en bolig, som et eller flere menighedsråd stiller til rådighed for en sognepræst som led i dennes ansættelsesforhold, og som sognepræsten har pligt til at bebo under sit ansættelsesforhold samt fraflytte ved ansættelsesforholdets ophør.

Kirkeministeren kan i medfør af ansættelseslovens § 18, stk. 1, 2. pkt., undtage fra tjenesteboligpligten, hvilket betyder, at ministeren kan meddele dispensation fra tjenesteboligpligten eller ophæve tjenesteboligpligten til en konkret stilling. Dispensationsadgangen er begrundet i en hensyntagen til, at stillingsindholdet for enkelte sognepræstestillinger kan være et sådant (fx betjening af sygehus eller studerende), at tjenestebolig ikke er nødvendig for en tilfredsstillende varetagelse af tjenesten. Endvidere vil personlige og økonomiske forhold kunne tale for en udskydelse af forpligtelsens gennemførelse.

I medfør af bl.a. ansættelseslovens § 18, er der i dag i tjenesteboligcirkulæret fastsat bestemmelser vedrørende undtagelse fra tjenesteboligpligten. Det følger således af cirkulærets § 4, stk. 1, 1. pkt., at undtagelse fra boligpligten kan

ske ved, at ministeriet helt ophæver boligpligten for den pågældende stilling, såfremt det vurderes, at der ikke længere er tjenstlige grunde, der nødvendiggør tjensteboligpligt for stillingen. Det kan fx være, såfremt stillingsindehaveren i det væsentlige skal yde gejstlig betjening på et sygehus eller for de studerende ved en bestemt uddannelsesinstitution.

Desuden er der i tjensteboligcirkulærets § 4, stk. 2-5, angivet en række situationer, hvorefter biskoppen ud fra hensyn til den aktuelle stillingsindehaver kan meddele dispensation fra tjensteboligpligten, fx i forbindelse af fratræden af stillingen, pensionering eller hvis sognepræsten er gift med en anden præst med tjensteboligpligt.

Det følger endvidere af tjensteboligcirkulærets § 4, stk. 7, at såfremt et forhold ikke er omfattet af bestemmelsens stk. 2-5, kan kirkeministeren af sociale eller helbredsmæssige grunde i særlige tilfælde dispensere fra en bestående boligpligt efter ansøgning fra sognepræsten.

Det foreslås, at der efter »kirke« indsættes »eller den, ministeren bemyndiger hertil,« i § 11, stk. 1, 1. pkt., § 11, stk. 1, 2. pkt., § 11, stk. 3, § 12, stk. 1, § 12, stk. 1, nr. 1, § 13 b, stk. 1, 1. pkt., og § 18, stk. 1, 2. pkt. Den foreslåede bestemmelse vil give kirkeministeren hjemmel til at delegerer kompetencen til at ansætte præster i folkekirken, herunder godkende stillingsbytte mellem præster, til en myndighed under ministeriet, samt til at træffe afgørelse om ophævelse af og dispensation fra tjensteboligpligten efter ansættelseslovens § 18, stk. 1, 2. pkt.

Det forventes, at kompetencen vil blive delegeret til biskopperne. Lovforslaget medfører ikke i øvrigt ændringer i reglerne om tjensteboliger og ansættelse af præster, og det forudsættes, at biskoppens behandling af disse sager sker i overensstemmelse med den praksis, der hidtil er fulgt af By-, Land- og Kirkeministeriet.

Til nr. 2

I sager om ansættelses- og personaleadministration af folkekirkens præster og provster består der et almindeligt forvaltningsretligt over-/underordningsforhold mellem By-, Land- og Kirkeministeriet og biskopperne/stiftsadministrationerne. Biskoppernes afgørelser i konkrete sager kan i kraft heraf påklages til kirkeministeren, medmindre klageadgangen er afskåret ved lov eller med hjemmel i lov.

By-, Land- og Kirkeministeriets klagesager på dette område vedrører bl.a. klager over afgørelser om tjensteforseelser, afgørelser om diskretionære ansættelsesretlige reaktioner og sager om disciplinære ansættelsesretlige sanktioner, afgørelser i sager om løn- og godtgørelsesforhold, klager over fastsættelse af tjensteboligbidrag og klager over afslag på oprykning til højere løngruppe. Herudover modtager By-, Land- og Kirkeministeriet klager over en række andre meget forskelligartede forhold med relation til præsters og provsters tjeneste.

Sagerne inden for ansættelses- og personaleområdet har det fællestræk, at de ofte i høj grad baserer sig på et skøn.

Ansættelsesloven indeholder ikke i dag hjemmel til at fastsætte regler om klageadgang, herunder klagefrister, for afgørelser i sager vedrørende ansættelse i folkekirken.

Det foreslås, at der som *kapitel 9 a* indsættes en ny § 24 a, hvorefter kirkeministeren kan fastsætte regler om adgangen til at klage over afgørelser i ansættelses- og personalesager, herunder om, at afgørelserne ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Den foreslåede hjemmel vil give mulighed for, at kirkeministeren vil kunne fastsætte regler om klageadgang i ansættelses- og personalesager.

By-, Land- og Kirkeministeriet forventer, at der med hjemmel i den foreslåede bestemmelse vil blive fastsat bestemmelser, der dels afskærer klageadgangen til ministeriet over visse afgørelser inden for det ansættelsesretlige og personaleretlige område om fx kørselsgodtgørelse, visse disciplinære reaktioner og afløsning af ordinationer, dels regler om klagefrist for de sager, som fortsat kan påklages til By-, Land- og Kirkeministeriet. Det forventes, at reglerne om klageadgang vil blive fastsat i bekendtgørelse.

Den foreslåede mulighed for, at ministeren vil kunne fastsætte nærmere regler om adgangen til at klage over afgørelserne, herunder om, at afgørelserne ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed, afskærer ikke By-, Land- og Kirkeministeriet fra af egen drift – som tilsynsmyndighed – at gå ind i konkrete sager for nærmere at undersøge, om en biskop har truffet en forkert afgørelse eller begået grovere sagsbehandlingsfejl i forbindelse med behandlingen af en konkret sag.

Derudover vil biskoppens (endelige) afgørelse kunne indbringes for Folketingets Ombudsmand efter de almindelige regler herom, ligesom parten efter de almindelige regler om domstolsprøvelse af forvaltningsakter, jf. grundlovens § 63, vil kunne indbringe afgørelsen for domstolene.

Til § 3

Til nr. 1

Det fremgår af Valgmenighedslovens § 14, stk. 1, at det af valgmenigheden foretagne valg af præst stadfæstes af kirkeministeren efter ansøgning fra menighedens bestyrelse. Det er en forudsætning for stadfæstelsen, at den pågældende opfylder betingelserne for ansættelse som præst i folkekirken, jf. § 14, stk. 2.

Det fremgår endvidere af Valgmenighedslovens § 17, stk. 1, at efter ansøgning fra valgmenighedens bestyrelse og præst kan kirkeministeren stadfæste en person som medhjælper hos valgmenighedens præst, såfremt vedkommende opfylder kravene i § 14, stk. 2.

Det fremgår af ansættelseslovens § 3, stk. 2, jf. § 14, stk. 2, i Valgmenighedsloven, at personer, der ikke er cand.theol., kan stadfæstes som præst for en valgmenighed, såfremt det vedtages på et menighedsmøde (generalforsamling) i valgmenigheden med et flertal på 2/3 af de afgivne stemmer. Det er en forudsætning, at ansættelsen tiltrædes af biskoppen.

Hvis ansøger opfylder betingelserne for ansættelse som præst i folkekirken, jf. Valgmenighedsloven § 14, stk. 2, skal der foruden valgmenighedens indstilling, villighedserklæring samt eksamenspapirer fra ansøger og referat fra mødet, hvor beslutningen blev truffet, også indsendes en påtegnet børneattest fra Rigspolitiet og biskoppens tiltrædelse af ansættelsen.

Den, der er stadfæstet som præst for en valgmenighed, skal modtage præstevielse, såfremt vedkommende ikke allerede er præsteviet, og have kollats af stiftets biskop, jf. Valgmenighedslovens § 15. Inden valgmenighedens præst tiltræder, skal vedkommende skriftligt erklære samvittighedsfuldt at ville efterkomme de regler, der gælder for folkekirken, og de regler, der særligt gælder for valgmenigheder, jf. Valgmenighedslovens § 16. Tilsvarende gælder ved stadfæstelse af en medhjælper for valgmenighedspræsten, jf. Valgmenighedslovens § 17, stk. 2.

Det foreslås i § 14, stk. 1, og § 17, stk. 1, at »ministeren for ligestilling og kirke« ændres til »biskoppen«.

De foreslåede ændringer vil medføre, at den stedlige biskop får kompetence til at stadfæste valgmenighedspræster og medhjælpere hos valgmenighedspræster i stedet for kirkeministeren, og medfører således en decentralisering af stadfæstelse af valgmenighedspræster og medhjælpere hos valgmenighedspræster.

Formålet med forslaget er alene at ændre kompetencen til at foretage stadfæstelse af valgmenighedspræster og medhjælpere hos valgmenighedspræster og indebærer ikke i øvrigt ændringer i forhold til de betingelser, der skal være opfyldt i forbindelse med stadfæstelsen, herunder den dokumentation, der skal vedlægges en ansøgning om stadfæstelse.

Til § 4

Det foreslås i stk. 1, at loven skal træde i kraft den 1. januar 2025.

Det foreslås i stk. 2, at § 3 ikke finder anvendelse på ansøgninger om stadfæstelse af valgmenighedspræster eller medhjælpere hos disse indgivet før lovens ikrafttræden. For sådanne ansøgninger finder de hidtil gældende regler anvendelse.

Den foreslåede bestemmelse vil betyde, at ansøgninger om stadfæstelse af valgmenighedspræster eller medhjælpere hos disse, der er modtaget i ministeriet før den 1. januar 2025, vil blive behandlet efter reglerne i lovbekendtgørelse nr. 797 af 24. juni 2013 om valgmenigheder, også selvom sagen først kan færdigbehandles efter lovens ikrafttræden den 1. januar 2025. Tilsvarende vil ansøgninger om stadfæstelse af valgmenighedspræster og medhjælpere hos valgmenighedspræster indgivet fra den 1. januar 2025 blive behandlet af den stedlige biskop.

Til § 5

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighed.

Det følger af trossamfundslovens § 30, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland, men at den ved kongelig anordning kan sættes helt eller delvis i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger. Loven er ikke sat i kraft for Grønland.

Efter ansættelseslovens § 26 gælder loven ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger. Loven er ikke sat i kraft for Færøerne. De færøske myndigheder har i 2007 overtaget ansvaret for folkekirken på Færøerne.

Derudover følger det af Valgmenighedslovens § 22, stk. 3, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland, men at den ved kongelig anordning kan sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger. Valgmenighedsloven er ikke sat i kraft for Færøerne eller Grønland. De færøske henholdsvis grønlandske myndigheder har overtaget ansvaret for folkekirken.

Det foreslås med § 5, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland, men at § 1 ved kongelig anordning helt eller delvis kan sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget
§ 1

I lov nr. 1533 af 19. december 2017 om trossamfund uden for folkekirken, som ændret ved lov nr. 2390 af 14. december 2021, lov nr. 747 af 13. juni 2023 og lov nr. 1789 af 28. december 2023, foretages følgende ændringer:

§ 20. ---

Stk. 2. Hvert tredje år indkalder Kirkeministeriet oplysninger fra alle anerkendte trossamfund om, hvorvidt der er sket ændringer i de forhold, der er anført i § 7, stk. 2, nr. 1-6.

Stk. 3. Skønnes det nødvendigt, kan Kirkeministeriet endvidere ved besøg hos trossamfund anmode om at få forelagt en fortegnelse over et trossamfunds myndige medlemmer.

1. § 20, stk. 2, ophæves.

Stk. 3 bliver herefter stk. 2.

2. I § 20, stk. 3, der bliver stk. 2, udgår »endvidere«.

§ 11. Ministeren for ligestilling og kirke kan ikke ansætte en ansøger, som ikke er omfattet af menighedsrådets indstilling. Såfremt særlige omstændigheder foreligger, kan ministeren for ligestilling og kirke bestemme, at genopslag af stillingen skal foretages og fornyet indstilling finde sted.

Stk. 2. ---

Stk. 3. Ved ansættelse i præstestillinger i pastorater med flere præstestillinger skal ministeren for ligestilling og kirke tage hensyn til mindretal i pastoratet.

§ 12. Hvis et pastorats menighedsråd skønner, at der i pastoratet er et udbredt ønske om, at en bestemt person ansættes i en ledig stilling i pastoratet, eller såfremt 20 pct. af de stemmeberettigede medlemmer af folkekirken i pastoratet ansøger om ansættelse af en bestemt person i stillingen, kan ministeren for ligestilling og kirke uanset bestemmelsen i § 11 imødekomme ønsket, hvis

1) ansøgning herom er ministeren for ligestilling og kirke i hænde senest 14 dage efter ansøgningsfristens udløb og

2) ---

Stk. 2. ---

§ 2

I lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v., jf. lovbeholdtgørelse nr. 864 af 25. juni 2013, som ændret ved lov nr. 2067 af 21. december 2020, foretages følgende ændringer:

1. I § 11, stk. 1, 1. pkt., § 11, stk. 1, 2. pkt., § 11, stk. 3, § 12, stk. 1, § 12, stk. 1, nr. 1, § 13 b, stk. 1, 1. pkt., og § 18, stk. 1, 2. pkt., indsættes efter »kirke«: »eller den, ministeren bemyndiger hertil,«.

§ 13 b. Ministeren for ligestilling og kirke kan uanset bestemmelserne i §§ 8-13 a godkende, at to præster, der begge har været ansat uafbrudt i deres embeder i mere end 6 år, indtræder i hinandens embeder varigt eller for en periode på mindst 1 år. Det er en betingelse, at hvert af de berørte menighedsråd på et i den anledning særligt menighedsrådsmøde, der indkaldes til med mindst 10 dages varsel, tilslutter sig dette med mere end halvdelen af de afgivne stemmer. Udskrift af beslutningsprotokollen med hvert menighedsråds tilslutning indsendes til ministeren for ligestilling og kirke bilagt en udtalelse fra vedkommende biskop.

Stk. 2. ---

§ 18. Til stillinger som sognepræst knyttes tjenestebolig. Ministeren for ligestilling og kirke kan dog undtage herfra.

2. Efter kapitel 9 indsættes:

»Kapitel 9 a

Klageadgang

§ 24 a. Kirkeministeren kan fastsætte regler om adgangen til at klage over afgørelser i ansættelses- og personalesager, herunder om, at afgørelserne ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.«

§ 3

I Valgmenighedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 797 af 24. juni 2013, foretages følgende ændring:

§ 14. Det af valgmenigheden foretagne valg af præst stadfæstes af ministeren for ligestilling og kirke efter ansøgning fra menighedens bestyrelse, jf. dog herved § 2, stk. 1.

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

§ 17. Efter ansøgning fra valgmenighedens bestyrelse og præst kan ministeren for ligestilling og kirke stadfæste en person som medhjælper hos valgmenighedens præst, såfremt han opfylder kravene efter § 14, stk. 2.

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

1. I § 14, stk. 1, og § 17, stk. 1, ændres: »ministeren for ligestilling og kirke« til: »biskoppen«.